

ERDÉLYI IRODALMI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT

LVI. ÉVFOLYAM.

5. SZÁM.

1924. ÁPRILIS—MÁJUS.

SZABOLCSKA MIHÁLY.

Ünnepelt költőknek van egy régi verse, amelyet *Vajda János* halálakor írt. A múlt század utolsó éveit óriási, hervadt cserfalevelek gyanánt terültek a komor aggastyán teteme alá. Ezen a roppant avarlevél-ravatalon Szabolcska életének, világlátásának és költészetének örök *ellenképe* feküdt. Ott feküdt a megtestesült kétely, a meghasonlás, az élet börtönrácsait "vad erővel verdeső elégedetlenség. Ott feküdt kiterítve a zord Fenség, a Mindenség titkaiba leszálló Gondolat, a sötét idealizmus s az önmagát marcangoló, csak a halálban megcsendesült szív. Ott pihent a végzetes, tragikus, feloldhatatlan és engesztelhetetlen Magány.

Szabolcska pedig, aki ezzel szemben maga volt a hit, a bizonyosság, a problémátlan, egyszerű Szépség, aki szerelmében, családi életében, gyermekei fényes szemében nem kérdéseket, hanem csupa boldogító feleletet talált, — Szabolcska megállt kalaplevéve ama félelmes ravatal előtt, és azt írta, kisfiához beszélve:

„Ma nem játszunk, édes kicsi fiam,
Edes apádnak most nagy gyásza van.
Meghalt egy ember, kinek életében
Sohsem ült így kisfiú az ölében.“

Ebben a versben Szabolcska öntudatosan állította szembe a saját derült, áttetsző, üde életszemléletét a nagy Halottéval. S egyúttal tökéletesen és véglegesen jellemezte önmagát:

„Ugy, úgy, ne vess rám, édes kis fiam,
Örvendve annak, ahogy s ami van.“

Ez volt Szabolcska, és ez ő ma is. A kételye tűnő árnyék, a fájdalma gyógyuló seb, a töprengése szelid merengés, az éjszakája sohasem csillagtalan.

De ez nem akadályozta meg abban, hogy végtelen részvétellel és csodálkozással, hódoló gyásszal adózzon annak a Halottnak — az ő nagy ellenképének.

Azt hiszem, akkor is megtette volna ezt, ha tudja, hogy a világ, az élet, a közel jövő azé a kökemény arcú Halotté lesz. Aminthogy az övé lett.

Vajda János ravatala körül kevesen „virrasztottak“. Csend volt. Millénium volt. Ártatlan önbizalom fényessége derengett a

lelkében. Csaknem egy félszázad békés fejlődése aranyozta be hangulatunkat. Aranykőd, de köd. Ennek az aranykődnek legmeghatóbb, legszívhezszólóbb poétája Szabolcska Mihály.

Am Vajda lelkében elmúlt földrengés tompa visszhangja morajlott s eljövendő katasztrófák vészjeleit írta le tolla, ez a remegő szeizmograf.

A húszadik század magyar költészete az ő végzetesen szép hagyatéka. Kételyei megszázsorozódtak, siklító disszonanciái megezerszereződtek bennünk. Magányának keserű fája a társtalanság megszámlálhatatlan gyümölcseit termette. Nem hatás volt ez, csak valami titkos, földalatti összefüggés. Akkor ébredtünk erre, mikor előbb lelkünk nyugalalmát, világnézetünk biztosságát, aztán költészetünk gyermeki derűjét, végül fizikai, társadalmi és nemzeti létünk utolsó pilléreit is elsöpörte egy sohasem álmódott orkán. Az aranykőd szétfoszlott, mi a meztelen valóságokba ütköztünk — s e valóságok romok voltak.

Boldogok, akik valami szent anakronizmus gyanánt megtudták őrizni magukban annak az aranykődnek néhány foszlányát.

Szabolcska sokat őrzött meg belőle.

Mi, egy rettentő és fekete világnak keserűbb szívű, vadabb elszántságú, de nyugalomra és egyensúlyra szintén szomjas álmódói, ma elzarándokolunk Szabolcska lelkéhez, a mi mai lelkünk nagy *ellenképéhez*. Benne megtaláljuk első szerelmünk, első ábrándjaink, eltemetett hitünk és csődbejutott reményeink poétáját. Benne megtaláljuk gyermekkori emlékeinket, megjeljük régi önmagunkat.

Elmegyünk azokhoz a versekhez, amelyeket az Édes Anyánk keze jegyzett meg nekünk keresztel — elolvasásra. Elmegyünk a kis Demeter Rózsikához, hallgatjuk a magyar nótát a Grand Café-ban, a Salzburgi csapszékbe be-betérünk, rózsákat dobálunk egy kis csacsi lányra, aki nem tud semmit a vizsgán az esztétikából, míg ő maga a legszebb költemény, — a „másvilág“-ról üzenünk szomorú-szépen Debrecenbe Piroskának, az édes, egyetlen, páratlan, első ideálnak, — és lehajtjuk fejünket, hadd hulljon rá az alföldi akácok szíromesője, mert „Tele van a város akácfavirággal...“

Ó, lehet-e költőnek nagyobb dicsősége, méltóbb ünneplése, mint egy ilyen zarándokút?

Lehet-e nagyobb elégtétel, mint élő anakronizmusnak lenni *ebben* a világban?

Szabolcska Mihály messzebb van ma tőlünk, mint amilyen messze ide Temesvár, — mert a gyermekkorunkban van. De közelebb is van hozzánk, — mert legtitkosabb vágyainkban, lelkünk legüdébb, legszűzibb, s legromlatlanabb rétegeiben éli a maga elpusztíthatatlan életét.

Kolozsvár, 1924. március 15.

Reményik Sándor.